

Kutseühinguline ajakiri

Eesti raudteelaste kesk-
ühingu väljaanne.

Tellimise hind:

Aastas postiga . . . Kr. 2.—
Poolaastas . . . . . " 1.—

Üksiknumber
15 senti.

Ilmub 1—2 kord kuus

Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, raudteelaodes, riigi- ja omavalitsuseenijate organisatsioonide ja nende osakondade juhatuste juures, kõigis postkontorites ja lehe tellimiskohtil.

Toimetus ja talitus:

Tallinna, Tehnika t. 16-e. Telefon, Balti keskjaam 221.

Kuulutuste hinnad:

Terve lehekülj	Kr. 30.—
Pool lehekülge	" 15.—
Veerand "	" 7,50
Kaheksandik "	" 4.—
Tekstis 50 prots. kallim.	

Nr. 4

30. aprillil 1930 a.

VII aastakäik

SISU: 1. mai. — Päevasündmusi. — Ametnikkude ja administratsiooni koostöö välismail. — Ülevaade Raudteelaste Keskühingu tegevusest. — Ametiühingulise liikumise põhimõtted ja printsiibid (järg). — Mõningaid andmeid Inglise raudteelaste koo seisu ja palkade kohta. — Riigiteenijate palgavõitlus Prantsusmaal. — Mitmesugust. — Joonealune: Puhkus.

1. mai.

Esimene mai on töörahva püha. Kogu maailma proletariaat korraldab sel päeval oma organiseeritud jõudude ülevaadet ja demonstreerib oma üksmeelsust ja vankumata tahet võidelda kapitalismi ikke vastu. Tuues välja oma võitlusvõed töörahvas nõuab

8-tunnilise tööpäeva tegelikku elluviimist ilma tingimusteta, sotsiaalseadusandluse arendamist ja rahvaste rahu.

Nende loosungite teostumine on suur samm võidule lähemale. Proletariaat on teadlik selles, et võitlus muutub ikka teravamaks. Nii rahvusliselt kui rahvusvaheliselt kapitalistid koondavad endid. Reaktsioon on igalpool täies hoos. Kõik see manitseb töörahvast üksmeelsusele, oma ridade tihedamale koondamisele.

Ka meie, Eesti riigiteenijad ja töölised, ühineme töölikklassiga esimese mai pühitsemiseks. Proletariaadi poolt ülesseatud loosungid olgu ka meie loosungiteks. Kui meie heidame hetkeks pilgu tagasi meie omariikluse päevil käidud teele,

siis näeme, et see on olnud väga vaevaline. Raskused organiseerimise töös, alaline aine kitsikus ja üldine kindluseta olek. Aga juba lähem tulevik ähvardab muutuda veel raskemaks. Meie tõusikodanlus on alustanud rünnakut riigiteenijatele ja töölisile. Meie ja meie perekondade tervishoidu ähvardab hädaoht. Lammutades haiguskindlustuse, asutakse kahtlemata ka muude sotsiaal-majanduslike ja õiguslike soodustuste hävitamisele. Niisugune on meie lähem tulevik.

Pühitsedes ühes kõige maailma proletariaadiga esimest maid — töölikku töörahva püha — töötame ka meie tõmmata koomale oma read, julgelt võidelda oma õiguste eest.

Olgu esimene mai tõukeks riigiteenijate ja tööliste koondumisele organisatsioonidesse. Siis suudame kõik pealetungid, kust poolt nad ka ei tule, tagasi lüüa.

Elagu 1. mai! Kasvagu tugevaks Eesti riigiteenijate- ja töölistevaheline solidariteedi tunne!

Päevasündmusi.

Haiguskindlustuse küsimus. Keskliidu sekretäri „organiseerimistöö“.

Haiguskindlustuse küsimus oli möödunud kuul põnevamaks päevaküsimuseks. Pärast seda, kui valitsus nägi, et arstiabi kärpimine seaduse kaudu riigikogus nii kergesti läbi ei lähe, esitas ta ruttu riigikogule uue n. n. raami-seaduse, mis valitsusele õiguse pidi andma korraldada arstiabiandmist valitsuse määrustega riigi eelarves selleks ettenähtud krediitide piires. Nagu kõik viimasel ajal päevakorral olnud kavatsused haiguskindlustuse alal, nii ka see kava polnud enam midagi uut. Juba kolm aastat tagasi tahtis valitsus endale neidsamu õigusi. Kuid siis leidis tööerakond, et niisuguse õiguse andmine valitsusele poleks kooskõlas õigusliku korraga ja aitas sotsialistidel korraldada riigikogus töötakistust, mis sundiski tolleaegse valitsuse oma nõudmisest loobuma. Nüüd on aga tööerakond ise valitsuses juhtival kohal, sellepärast pole õiguslik kord niisuguste volituste andmisega enam kuidagi hädaohtu asetatud! Ometigi näib, et kõik riigikogu liikmed (ka koalitsiooni kuuluvaist erakondadest!) ei taha selle loogikaga leppida ja sellepärast kujunes riigikogus selle seaduse arutamisel enam kui koomiline situatsioon: valitsus esitab seaduseelnõu, üks komisjon (nimelt sotsiaalkomisjon) lükkab selle kui kõlbmatu tagasi; sellele vaatamata antakse ta ometigi teise — rahaasjanduse — komisjoni, mis jällegi esmakordne juhus riigikogu tegevuse ajaloos. Kuid ka rahaasjanduse komisjonis ei oota seda seaduseelnõud parem saatus: siin ei tihka keegi, ka koalitsioonierakondade liikmeist mitte, hakata tema aruandjaks. Eelmise haiguskindlustuse seaduseelnõu aruandja seletab otsekohe, et tema on nõus hakkama küll korraliku haiguskindlustuse seaduseelnõu aruandjaks, kuid niisuguse eelnõu aruandja kohuseid ta omale võtta ei söanda; samuti ähvardab komisjoni esimees komisjonist lahkuda, kui teda kodukorra alusel peaks sunnitama aruandjaks hakata. Ja nii tänab iga komisjoni liige selle au eest, olla kõnesoleva eelnõu aruandjaks. Enam kui piinliku seisukorra lõpetavad selleks korraks kättejõudvad kevadpühad, katkestades riigikogu tegevuse ligi kuuks ajaks. Ja nagu kuulda, ollagi nüüd valitsus paremaks pidanud sellegi eelnõu riigikogust tagasi võtta. Ootame,

näeme, missugune on järgmine samm selles küsimuses.

Niipalju küsimuse üldisest käigust. Kuid ühenduses sellega ei saa vaikides mööda minna Riigiteenijate Keskliidu tegevusest, mis on enam kui võorastustäratav. Vaatamata kõigile riigiteenijate koosolekute, kongresside, vaatamata Keskliidu kõrgeima organi — saadikutekogu — otsustele, ilmuvad riigikogu sotsiaalkomisjoni sellekohasel kutsel sinna Keskliidu esindajatena hrad J. Kallmann ja J. Pipar ja deklareerivad kõikide üllatuseks, et seadusevärdjas, millele hiljem isegi aruandjat ei leidunud, on riigiteenijaskonnale üldiselt vastuvõetav, ajavad sealjuures veel segast juttu mingisugustest hariduse- ja sotsiaalministri lubadustest, mida viimane ise eitab jne. Otse niisama kui kurikuulsa deklaratsiooni puhul, millega riigiteenijaskonnale vastuvõetavaks tunnistati äärmiselt ülekohtune ja ka puudulik teenistusevanusetasu seadus.

Muidugi ei saanud niisuguse riigiteenijaskonna huvisid otse äraandva deklaratsiooniga ühineda raudteelaste esindaja hra Rutnik. Viimane esines seletusega, et J. Kallmann ja J. Pipar õigustatud pole kogu riigiteenijaskonna nimel niisugust seletust andma, sest ei raudteelased ega tema teades ka Tallinna riigiteenijate suurühing seda seisukohta ei poolda. See võiks olla ainult Keskliidu juhatuse seisukoht. Nagu hiljem selgus, polnud niisugune küsimus aga ka Keskliidu juhatuse otsustamisel olnud ja J. Kallmann ja J. Pipar, andes seesuguse seletuse, tegutsesid täiesti omapead.

Samuti teatas viibimata sotsiaalkomisjonile ka Tallinna riigiteenijate ühing, et tema täiesti eitab haiguskindlustuse küsimuse lahendamist raamiseaduse kaudu ja täielikult ühineb ning igati toetab raudteelaste esindaja poolt esitatud seisukohti.

Kõige selle ja mõnede Riigikogu liigete energilise väljaastumise tagajärjeks oli, et eelnõu sotsiaalkomisjonis läbi kukutati, nagu eelpool juba tähendatud. Aga ometigi võis riigiteenijaskond jällegi üleliigne kord näha, kuidas praegune „erapooletu“ Keskliit „kaitseb“ riigiteenijate huvisid ja missugune korralagedus tema sisemises elus valitseb.

Möödunud kuu jooksul tuli ilmsiks veel teine omapärane nähtus riigiteenijate kutseliikumises.

Teatavasti kannatavad meie kutseorganisatsioonid peamiselt just liikmete vähesuse all, sest see ei võimalda neile edukat tegevust ei majanduslikus, ega ka ideelises võitluses. Osalt on see väikene liikmete arv tingitud väikesest riigiteenijate arvust Eestis üldse, osalt sellest, et mõnel alal veel suur osa riigiteenijaid kutseorganisatsioonide tähtsusest ja ülesannetest aru pole saanud ja neist eemale hoiab, suurelt osalt aga ka killunemisest, ülemäära suurest organisatsioonide arvust. Esimene põhjus on paratamatu, seal pole midagi teha. Kuid kaks viimast on hea tahtmise juures kõrvaldatavad, mille tagajärjel meie kutseliikumine suuresti elujõulisemaks muutuks. Ja viimase poole peaks ometi olema sihitud kõigi meie töiste kutsetegelaste püüded. Eriti peaks selle poole püüdma need, kellele meie organisatsioonilised puudused kõige rohkem silma peaksid torkama ja peavalu tegema — nimelt meie Keskliidu kui kogu meie

kutseliikumise juhi ja korraldaja tegelased.

Mis näeme aga tegelikult? Keskliidu sekretär J. Pipar (keda kuulduste järgi ähvardavat kõrvalajätmine senises organisatsioonis!) asutab praegu omaette kutseühingut põllutöoministeeriumi ametnikele. Mingisugust tõelikku tarvidust niisuguse kutseühingu loomiseks olemas ei ole. Juba praegugi kuuluvad põllutöoministeeriumi ametnikud oma tegevusalade järgi mitmesse kutseühingusse, näit. metsateenijate, metsaülemate, maamõõtjate, geodeetide, riigi- ja omavalitsuseteenijate üldühingutesse jne. Nagu näha, isegi juba killunemist küllalt. Nüüd aga tuleb Keskliidu sekretär ja leiab, et veel on tarvis uus eraldi ühing luua, et killunemine oleks veelgi täielikum. Muidugi on selge, et mõõduandvad pole siin riigiteenijate kutseliikumise huvid, vaid hoopis midagi muud. Seda kurvem on aga, et niisugused „organiseerijad“ tahavad ja ka võivad mängida juhtide osa riigiteenijate kutseliikumises. *Vaatleja.*

Ametnikkude ja administratsiooni koostöö välismail.

Rahvusvaheline tööbüroo Genfis on kogunud ja avaldanud andmeid ametnikkude ja asutuste juhatuste vahelise koostöö üle. Oleme lugupeetud „Side“ lugejaid tutvustanud Saksamaal praegu arutuseloleva Ametnikkude esinduste seadusega, sellepärast poleks vististi mitte huvitusetu tutvuda võrdluseks ka muil maadel sellel alal maksvate korraldustega. Peatume lühidalt järgmiste riikide sellekohaste korralduste juures.

I. BELGIA.

Avalikkude tööde ministri korraldusega 7. sept. 1925. a. on loodud *nõuandev komisjon*, kellele seisukoha võtmiseks ja arvamise avaldamiseks tulevad esitada kõik ministrile antavad kaebused ja algatused, mis puudutavad asutuste organisatsiooni töökorraldust ning personaali olukorda. Samuti tulevad sellele komisjonile esitada muuiseloomulised küsimused, kui osakonna juhataja tarvilikuks peab tutvuda selle komisjoni arvamiselega nende kohta. Komisjoni esimeheks on minister või tema asetäitja; liigeteks

ministri ja ametnikkude kutseorganisatsioonide poolt nimetatud esindajad.

Kohtuministeeriumis on kuningliku korraldusega 25. okt. 1919. a. loodud *alaline komisjon*, kelle ülesandeks on arutada kõiki keskasutuste personaali puudutavaid küsimusi, mis ministri poolt temale arvamise avaldamiseks antakse. Komisjon koosneb kolmest ministri ja kolmest ametnikkude ja teenijate kutseorganisatsioonide poolt nimetatud liikmest. Volituste kestus on üks aasta.

Posti-telegraafi, telefoni valitsuse alal töötavad *pariteetiline* ja *personaalkomisjonid*.

Pariteetiline komisjon tegutseb 1925. a. saadik. Komisjonil on nõuandev hää ja ta avaldab oma arvamisi küsimustes, mis minister kas omal algatusel, allasutuste või kutseorganisatsioonide ettepanekul temale esitab. Komisjon koosneb P. T. T. valitsuse ja kutseorganisatsioonide esindajaist.

Personaalkomisjonid tegutsevad 1921. a. peale. Nende ülesandeks on alal hoida sidet otsekohe ülemuse ja temale alluva personaali vahel. Nad teevad tegemist

küsimustega, millel ainult kohalik tähtsus.

Kõikide keskasutuste jaoks on 1909. a. loodud n. n. *kaebekomisjon*, et pakkuda võimalikult suuremat kindlustust raskeimate *distsiplinaarkaristuste* määramisel. Komisjoni esimeheks on appelatsioonikohtu liige. Kaasistujaist määratakse pooled kutseorganisatsioonide soovil administratiivametnikkude hulgast, teise poole valib aktiivteenistuses olev personaal pariteetilis komisjonis esindatud organisatsioonide ettepanekul. Komisjonile esitatakse kogu distsiplinaar-toimetuse materjal. Ta kuulab ära süüdistatava ja tarbekorral selle kaitsja seletused ja avaldab oma arvamuse enne kui minister oma otsuse teeb.

Brüsseli kõrgemate politseiametnikkude jaoks tegutseb 13. jaan. 1922. a. korralduse põhjal *nõuandev komisjon*, kelle ülesandeks on avaldada oma arvamust distsiplinaarkaristuste kohta tõstetud kaebuste üle, samuti distsipliini ja teenistusorganisatsiooni küsimustes. 19. mai 1919. a. korraldusega on loodud samasugune komisjon alama politseipersonaali jaoks.

II. PRANTSUSMAA.

Kõigi keskasutuste juures tegutsevad distsiplinaarkomisjonid. Kuna need komisjonid on kõik peaaegu ühe kava järgi moodustatud, olgu siin puudutatud ainult *tollivalitsuse* juures tegutseva komisjoni korraldus. 19. jaan. 1920. a. korraldusega on iga tollidirektsiooni juures loodud komisjon nimetusega *Conseil de discipline dans les services extérieurs des douanes* (s. o. distsiplinaarkomisjon välise tolliteenistuse jaoks), kelle ülesandeks on avaldada arvamist teise järgu distsiplinaarkaristuste määramise puhul. Niisugusteks ametnikkude ja administratsiooni distsiplinaarkaristusteks on: 1) teenistusvanuse vähendamine rohkem kui 6 kuu võrra; 2) ajutine ja alatiseks kustutamine kõrgendusnimestikust või võistluse kaudu saadud kandidaatide nimestikust; 3) ümberpaigutused distsiplinaarkorras; 4) teenistuskraadi alandamine ühenduses teenistusvanuse sundusliku alandamisega teatud ajaks; 5) degradeerimine; 6) reservimääramine; 7) vabastamine teenistusest ja 8) ärakutsumine.

Komisjon koosneb neljast asutuste ja kahest personaali esindajast. Personaali esindajad valitakse kolme gruppi jaotatud ametnikkude poolt (nimekirjade kaudu

valimine). Iga otsuse maksvuseks on tarvilik vähemalt nelja liikme nõusolek.

Need distsiplinaarkomisjonid oma kindla korraga annavad personaalile tõsise kindlustuse igasuguste ülekohtuste distsiplinaarkorralduste vastu.

Otsekoheks täienduseks distsiplinaarkomisjonidele on *kõrgenduskomisjonid*. Need kindlustavad ametnikke ülekohtu vastu teenistuses määramistel ja ametis kõrgendamistel.

P. T. T. valitsuses tegutseb *keskkõrgenduskomisjon välisteenistuse jaoks* (Commission centrale d'avancement des services extérieurs des P. T. T.). Komisjon koosneb ministrist, kabinetidirektorist, P. T. T. peavalitsuse direktorist jne. ja lõpuks kuuest iga personaalgrupi poolt valitud esindajast. Komisjoni ülesandeks on läbi vaadata kõrgendusettepanekud kõrgemate ametkohtade kohta.

Eriseisukorras on departemangudes tegutsevad *rahvuslikud hariduskomisjonid* (Conseils departementaux de l'enseignement national), kelle ülesanded on peamiselt pedagoogilise, administratiivse ja distsiplinaarse iseloomuga. Komisjonide suured õigused ja asjaolu, et nad juba 1854. a. tegutsevad, tõendavad, et nende tegevus rahulolu on ära teeninud.

26. veebruari 1924. a. määrusega on loodud *kolmegrupikomisjonid* järgmistes valitsustes:

1. Arvepidamise ja riigivõlgade valitsus,
2. Otsekoheste maksude ja maapõhiraamatu (katastri) valitsus,
3. Kaudsete maksude valitsus,
4. Tollivalitsus,
5. Riigimetsade ja tempelmaksude valitsus,
6. Riigiettevõtted,
7. Rahapada, 8. Rahanduse keskvalitsus.

1. ja 8. all tähendatud komisjonid koosnevad tarvitajate, administratsiooni ja personaali poolt valitud esindajaist (igauks 2 esindajat).

Peale selle on P. T. T. ettevõtete juures kolmegrupikomisjon, mis koosneb 4 tarvitajate, 4 kõrgemate ametnikkude ja 4 personaali esindajast. Kolmegrupikomisjonide ülesandeks on läbi vaadata ettepanekud, mis neile tehakse kas nende liigete, avalikkude organisatsioonide või ametnikkude gruppide poolt. Komisjonide otsused esitatakse rahaministrile, kes need omakorda edasi annab kõrgemale kokkuiukomisjonile.

Nende kolmegrupikomisjonide asutamise mõte on algatatud ametnikkude organisatsioonide poolt teenistuskorralduste lihtsustamise ja kõrgema administratsiooni, tarvitajate ja personaali vahel alalise koostöö huvides.

Ametnikkude kutseorganisatsioonide teeneks tuleb ka lugeda, et 22. mai 1925. a. korraldusega loodi *nõuandev komisjon ministritenõukogu presidendi juures* (Commission consultative de la présidence du Conseil), kelle ülesandeks on läbi kaaluda ministerpresidendi poolt temale antavad ja ametnikke või avalikku administratsiooni puudutavad küsimused. Komisjoni kuuluvad ministrite nõukogu presidendi alamriigisekretär, 2 riiginõukogu liiget, üks kõrgema finantsinspeksiooni liige, üks arvekoja liige, üks administratiivasutuste kõrgema inspeksiooni liige ja neli personaali esindajat (ametnikkude keskorganisatsioonide juhtivad isikud).

Rahaministeeriumi, samuti ka kaubandus-tööstusministeeriumi juures on loodud *palgakomisjonid*, kuhu ka kuuluvad personaali esindajad. Lõpuks on departemangudes ja kogukondades loodud mitmesugused komisjonid, näit. distsiplinaarkomisjonid, pariteetilised komisjonid jne., kus administratsiooni ja personaali esindajad koos töötavad.

III. INGLISMAA.

1919. a. loodi riigiteenistuse jaoks komisjon, mis nimetuse sai oma eesistuja I. H. Whitley järgi. Selle komisjoni aruande järgi on Inglismaal olemas neli liiki komisjone, mis riigiteenistuse alal tegutsevad, nimelt:

- a) Natsionaalkomisjon;
- b) Osakonna-komisjonid;
- c) Bürookomisjonid;
- d) Ringkonnakomisjonid.

Süsteemi korralduseks pole aga ette nähtud, et osakonna-, büroo- või ringkonnakomisjonide otsustele saaks kaevata natsionaalkomisjonile. Seaduslikku alust neil komisjonidel ei ole. Kogu süsteem baseerub kokkuleppel valitsuse ja personaali organisatsioonide vahel.

Natsionaalkomisjon koosneb 54 liikmest, kelledest pooled määrab valitsus, pooled aga personaali poolt valitakse.

Komisjoni kompetentsi kuuluvad kõik küsimused, mis kuidagi on seotud personaali teenistustingimustega, näit.:

1. Parimate abinõude leidmine personaali ideede ja kogemuste kasutamiseks.

2. Abinõude leidmine, mis kindlustaksid personaalile suurema mõju ja suurema kaasvastutuse nende kohustuste kindlaksmääramisel ja täitmisel.

3. Teenistustingimuste põhimõtete kindlaksmääramine, näit. teenistusse määramise, tööaja, ametikõrgenduse, distsipliini, palga, pensioneerimise jne. alal.

Ametikõrgenduste arutamine natsionaalkomisjonis piirdub ainult üldiste ja põhimõtteliste küsimustega; konkreetsete kõrgendamisjuhud ei tohi kunagi arutusaineks olla. Sama põhimõte maksab ka distsiplinaarkorralduste asjus.

4. Ametnikkude edasiharimiseks virgutamine.

5. Administratiivteenistuse parandamine ja võimaluste loomine teenijaskonna algatuste arvesse võtmiseks.

6. Ettepanekute tegemine seaduseandlikeks korraldusteks riigiteenistuse alal.

Igas ministeeriumi osakonnas tegutseb põhimõtteliselt üks *osakonna-komisjon*. Liikmete arv on osakondade järele mitmesugune. Valitsuse esindajad määratakse ministri või osakonna juhi poolt. Teenijaskonna esindajad nimetatakse nende organisatsioonide või organisatsioonide gruppide poolt. Osakonna-komisjonidel on samad ülesanded kui natsionaalkomisjonilgi, ainult antud osakonda puutuval alal. Komisjon arutab aga ka distsiplinaarkorraldusi, millede arutamise personaalesindajad tarvilikuks peavad.

Kokkuleppe teel valitsuse ja teenijaskonna esinduse vahel tehtavad otsused astuvad jõusse pärast allkirjutamist presidendi ja asepresidendi poolt.

IV. HOLLANDI.

1919. a. saadik tegutsevad *nõuandvad komisjonid* keskasutuste, mõnede provintside ja suure osa kogukondade juures.

Nõuandev keskkomisjon riigiteenistusküsimustes koosneb kuue keskorganisatsiooni esindajaist, igastühest kaks esindajat. Üksikute ametkondade komisjonid koosnevad organisatsioonide poolt nimetatud liigetest. Kõigi komisjonide ülesandeks on anda vastavaile asutustele nõu personaalküsimustes.

Mõnes provintsis ja enamjagu kogukondades tegutsevad *lepituskohtukojad*. Nende otsused pole alati kohustavad, kuigi ametasutused need enamasti alati omaks võtavad.

V. AUSTRIA.

Kuigi põhiseadus nõuab, et liidu ja osariikide teenistusküsimused oleks korraldatud ühistel ja ühtlastel põhimõtetel liiduseaduse kaudu, pole seda seni veel tehtud. Määruseandlikul teel on loodud järgmised komisjonid:

- a) Kahekümneviie-komisjon;
- b) 1. Postiteenijatekomisjon;
2. Telegraafiteenijatekomisjon;
3. Posti- ja telegraafiteenijate ühine komisjon;
- c) Kaitseväeteenijate komisjon;
- d) Kohtukodade personaalsenatid.

1924. a. loodud *kahekümneviie-komisjoni* ülesandeks on kaitsta kõigi liidu teenijate, välja arvatud posti- ja telegraafiring liiduraudteedeteenijate, huviseid. Ametnikkude esindajad määrab ametiühing. Komisjoni ülesanne seisab selles, et ta omal initsiatiivil võib valitsusele esitada nõudmisi ja avaldada arvamist ametnike puutuvate seaduste ja määruste eelnõude kohta.

Postiteenijaskonnale on iga direktiooni juures loodud *personaalkomisjon*. Peadirektiooni juures on 12-liikmeline keskkomisjon. Komisjonide ülesandeks on korraldada teenijaskonda puutuvaid küsimusi kokkuleppel vastavate ülemustega.

Telegraafiteenijaskonna esindus on samal viisil korraldatud, kui postipersonaalilegi.

VI. SCHVEITS.

Liiduteenistusseadusega (30. juunist 1927. a.) on maksma pandud järgmiste komisjonide korraldamise nõue:

1. Pariteetiline komisjon;
2. Distiplinaarkomisjonid ministeeriumide osakondades;
3. Personaalkomisjonid üksikuis asutis.

Pariteetiline komisjon asub finantsdepartemangu juures ja tema ülesandeks on seisukohavõtmine põhimõtteliste üldiste personaali- ja palgaküsimuste kohta. Liidunõukogu nimetab esimehe ja 10 liiget, personaal valib 10 liiget.

Distiplinaarkomisjonide ülesandeks on distiplinaarjuhtude käsitamine. Nad koosnevad administratsiooni poolt nimetatud esimehest ja ühest liikmest, kuna teise liikme valib teenijaskond.

Personaalkomisjonid üksikuis asutis koosnevad kolmest kuni seitsmest liikmest, kes salajase hääletuse teel valitakse. Neil on ainult nõuandev hääl kõigis personaali puutuvais korraldusis, teatud ette-

Puhkus.

Puhkus. Kena asi see puhkus! Tähen-dab pole siis muud muret kui puhka. Jah, eks see riigiteenija elu sellepolest ole ikka tore küll — kui sa aga vaevalt kaks aastat oled teenind, kohe kukub sulle kuu aega puhkust. Ja puhkus on niisugune õilne aeg, mil võid viibida kus tahes — Veneetsias, Nizzas ehk kas või Floriidas. Harilikult on noorematel vallalistel, kel tundmata mure tervise pärast, just puhkepäevad kaunimad elu minutid, mil raputad linna tolmu jalgelt ja vajud vaiksesse looduse rüppe või siirdud kuhugi suvituskohta nautima mereranna päeva- ja ööelu võrratuid poognatõmbeid. Igalpool oled sa alati oodatud kui linna saks, seda enam veel, kui oled pealinnlane. Kõikjal ootab ees tere tulemast. Pole teisiti see ka abielu rahva juures, kui saabub aeg — puhkus, mil veidi vabamalt võib vaadata ümber. Mehed saadavad juba varakul naised „puhkusele“ maale, vanemate juure või mujale, et ise tuletada meele üksikuna noorusaegu ja tunda end

kord jälle vabana abielu köidikuist. Ja nii mõnigi naine sõidab välismaale „tervist parandama“, ent kuis siin väikses Eestis saad korralikult puhata — just mehe silma all. Või maksab siis end hoida Liiva Annusele. Jumal kõrges, mees kauge, kes seda ikka teab. Ja see lõpmata salv ei vähene ju iialgi märgatavalt.

Nii. Ent elul on ka teine pale.

*

— Enn Peet, teie lähete homme puhkusele, — kõlab kabinetti sisseastunule vastu osakonna direktori ametlik hääl. — Oleme see suve võimaldanud teile õilsa aja — maikuu. Mineval aastal olite vist oktoobris? —

— Tänan, härra direktor Pull, aga... aga see on mulle liig suur ootamatus, — juba homme! Mul pole esiteks raha, palgapäev oli juba kümne päeva eest. Ja teiseks ma pole ka rääkinud läbi oma lähematega. Ühtlasi mineval aastal andsite nagu lootust juulikuuks. —

— Ei, teisiti muuta ei saa enam,

võtte või asutuse organiseerimises, töömeetodite või ratsionaliseerimiskorralduste maksmapanemisel, samuti ka muis direktiooni või selle esindajate poolt neile esitatud küsimustes.

VII. POOLA.

Poolas tegutsevad ainult *distsiplinaarkomisjonid*, kelle liikmed määratakse valitsuse poolt ilma personaali osavõtuta.

VIII. TŠEHHOSLOVAKKIA.

On olemas *nõuandev komisjon* kõrgemate tsiviilametnikkude jaoks, kuhu ka nende ametnikkude kutseorganisatsioonide esindajad kuuluvad. Komisjon arutab palgaküsimusi.

IX. PÕHJA-AMEERIKA ÜHENDRIIGID.

Postivalitsuses on personaali jaoks olemas *natsionaalpersonaalkomisjon*, *osakonnakomisjon* Washingtonis ja *kohalikud komisjonid*. Komisjonide ülesandeks on parandada postiteenistust ja personaali töötingimusi nende tegevuspiirkonnas ja saavutada paremat arusaamist avalikkuse, personaali ja juhatuste vahel.

Lõpetades sellega rahvusvahelise tööbüroo ülevaate referaati, olgu tähendatud, et käsitatud on ainult tähtsamad ja olulisemad korraldused üksikutes maades. Tähelepanu väärib sealjuures asjaolu, et administratsiooni ja ametnikkude vahelise koostöö instituutide loomine peaaegu ainuüksi ja igalpool on ametnikkude kutseorganisatsioonide teene.

Ülevaade Raudteelaste Keskühingu tegevusest.

1. „Sides“ nr. 2 oli ära toodud kiri, mis Keskühingu juhatus saatis Ekspluatatsiooniameti juhatajale rongiteenijate kahtlustuse puhul. Nüüd on ekspluatatsiooniameti juhatajalt saabunud järgmine vastus:

„RAUDTEELASTE KESKÜHINGU JUHATUSELE.

Teie kirja nr. 247, 259 peale teatan, et arvesse võttes asjaolu, et keskühingul ei olnud kasutada neid andmeid ja materjale, mis raudteevalitsusel oli kirjas tähendatud konduktorite tegevuse kohta leian, et väljendus Teie kirjas, nagu oleks

oleme kava seadnud nii kokku. Või veel hakkab joriseema vastu, — lõpetas ülemus pool mõttes. — Palka kahjuks ei saa maksta välja enne 3.—4. maid. Vast jääte linna veel mõneks päevaks? —

— Aga... — Vait! kas lepite ehk... — Lepin küll, lepin küll, tänan härra Pull! — Enn Peet lõi jalad tasase klõpsuga kokku, kumardas ja siirdus välja.

— Juba homme puhkus, — mõtles ta äraseletamata näoga, — esimesest maist! Kuhu minna, mis teha? Igapäev sajab, tuuline ja külm, hullem kui Kesk-Euroopa talv. —

Enn Peet teenis peapostkontoris. Oli noormees, aastat kakskümmend kaheksa. Inimene, kes hellitanud lootusi õilsast tulevikust, kes teinud selleks kõik, mida võimaldanud igapäevane elu.

Juba kaheksa aastat teenis ta ühel ja samal kohal. Oli laitmatu ja usin kohuste täitmisel. Teinud kaasa vabatahtlikult vabadussõja. Lõpetanud siis ameti kõrval keskkooli. Käinud ülikooliski mõned aastad. Nälgind ja õppind ning sealjuures jäänud suureks optimistiks.

Aga täna? Täna täitis tuju ta unistuste väljavaateid. Ta sai korraga nagu selgeltnägijaks. Elu paistis talle äkki tühjana, kõik ind ning püüd mõttetuna. Talle tundus ta töö, tegevus ja rabelemine pimeduses kobamiseks, kus teda juhib mingi nägematu suur Kõik, mille nimi on saatus.

Elu jooksis aga oma harilikus tempos. Möödus päev, teine ja kolmas. Algasid Ennu rännakud palga järgi. Ikka oli vastus: tulge homme! Nii veetis Enn Peet oma kuldseid puhkepäevi linna aguli möbleeritud pöönigukambris üksikuni, mitte kellegist oodatuna. Väljas sadas aga jälle vihma. Kange tuul paiskas jämedaid piisku vastu aknaruute kui erneid...

Seitsmendal laoti Ennu peole kuuskümmend viis krooni. See oli Ennu, nagu iga teise palgateeniija, suurpäev. Ülev silmapilk, mis toob helevust ja mis teeb hetkeks elu kergemaks ning muudab meeleolu. Aga siin tulevad kohe väljaminekud. Omavahelise laenukassa võlg, järeilmaksud, suitsurahad ja muud sajasendilised „võtmised“. Palk kaob näppe vahelt kui

raudteevalitsus oma süüdistuse rajanud kuulujuttudele või salakaebusele, on põhjendamata ja äärmiselt ebaviisakas. Et konduktorite seas on jäneste vedajad olemas, ei võiks ka keskühingule teadmata olla. Selle pahe vastu peab aga raudteevalitsus kõige kindlamalt võitlema ja seda tuleks ka keskühingul teha. Arvamine, et ettetulnud korratu teenistuskohuste täitmine on tingitud juhtnõrde puudumisest on eksiarvamine, sest tarvilised juhtnõrred olid kõigile antud, mida tõendab enam-jao konduktorite korralik kohuste täitmine.

Mis puutub Teie ettepanekutesse konduktorite arvu ja pileti vormi kohta mootorrongides, siis kasutab raudteevalitsus igat ostarbekohast ettepanekut.

Kes meie kirja on lugenud, need võivad tõendada, et selles midagi ebaviisakat ei leidu. Kiri on kõigiti asjalik ja ka toonilt küllalt korrektne. Meile aga näib, et kirjaga on hästi tabatud märki ja sellega ongi seletatav saadud vastuse krõbedus.

Ekspluatatsiooni ameti kiri saadeti edasi rongiteenijate k.ühingule pealkirjaga:

„Teadmiseks ja lõpposas juhtkirjade olemasolmise kohta keskühingule üksikasjalisemate andmete andmiseks.

Küsimus puutub liikuvate mootorrongide teenistust Valga raioonis.“

2. Raudteevalitsusele saadeti järgmine kiri veduriteenijate k.ühingu IV osakonna poolt ülestõstetud küsimuste puhul:

vesi sõela põhjalt. Veel pole jõudnud koju, aga juba üle poole läind. Siis veel üür maksmata. Ja ometi puhas krae peab olema puhkusele minnes. Aga ressursid on kuivanud niivõrd kokku, et seegi üleliigne väljaminek.

Ja mine nüüd puhkusele. Kuhu? Kas N.-Jõesuho, Pärnu, Baden-Badenisse või Rivierasse? Kõlbaks igale poole, aga vaat' ei oska valida! Eks? Nii on paraku. Aga siin loeb Enn Peet tõsise näoga sente, kas jätkub saja kilomeetri edasi-tagasi sõitmiseks kitsarööplisel.

Kas minna maale, tallu, vanemaid külastama? Aga oleks taluga vanemaid! Siis poleks vast vaja mätta siia aguli tolmusse oma nooruse paremaid päevi. —

Enn sõidab onu poole, kel väike rendikoht. Aga kas puhkusele? Ei. Vaid külla, kus kõik teda kohtlevad kui linnahärrat, kenast pealinnast, kus elu tore ja kõigil raha palju. Eks too ta ju siia kehva rentniku perregi igale meehead, no muidugi! Kes võiks mõelda teisiti. Aga Enn on kitsipung, ei raatsi peale poole kilo komp-

„HARRA DIREKTORILE.

Veduriteenijate k.ühingu IV osakond (Sondas) on pööranud Veoameti juhataja poole järgmiste küsimuste lahendamiseks:

1) Vähendada Sonda-Mustvee teeharul üksikveduri rongi kaalu 6 tonnini praegu maksva 20 tonni asemel.

Laiarööplisel raudteel on kaubarongide kaal 750 tonni ja üksikveduri kaaluks määratud 28 tonni, s. o. 3.73%.

Sonda-Mustvee teeharul kergetüübiliste veduritega veetava rongi kaal on määratud 130 tonni ja üksikveduri rongi kaaluks 20 tonni, s. o. 15.38%.

Palutud 6 tonniline rongi kaal üksikvedurina arvestamiseks teeks määratud rongi kaalust 4,61%.

Sonda-Mustvee teeharul liiklevate kergetüübiliste taara 1,6 kuni 5 tonni ja rongide koosseis on lubatud koosneda 20 vagun-ühikust. Sellepärast ei peaks lugema üksikveduriks rongi, mis koosneb 10—13 vagunist. Praegu on nii, et vedur tee pealt kogub haruteedelt (pikkusega 5—6 klm.) vaguneid ilma et rongi veoks kütet saaks.

Samuti saab liivarongi veoks kütet ainult siis kui see täislaaditud. Tühjade vagunitega sõidul loetakse rong juba üksikveduriks.

2) Sondas põlevkivi hoiuks katusealuse ehitamine. Katusealuse ehitamisega on kord algus tehtud. Kõik materjalgi oli kohal, kuid hiljem ära viidud. Põlevkivi väärtus kannatab palju sademete all.

3) Sonda küttelaos on vedurite kütteainega varustamisel veduri juhi abi tendril läbitõmbava tuule käes ligi poolteist tundi järgimööda. Palutakse, kas see kohustus veduri juhi abilt ära võtta või anda kaitseriideks poolkasukad. Neid

vekkide lastele pakkuda midagi! Ja kõik on korruga pettund sugulasest. Aga kaua sa niisuguses olukorras suvitada julged. Tulid laupäev, olid pühapäev kohal, aga esmaspäev pead kaduma juba, kui ei taha labida vart või sõnniku harki hoolega hakata peos hoidma. Ent Enn Peet teab, talle pole veel keegi sugulane tasu maksnud sellaste aitamiste eest. Minevik on seda kõiki näidanud vägagi selgelt. Mis muud kui edesi. Tal on ju veel tädi viiekümne kilomeetri taga. Ja esmaspäeval Enn läks. Käis omad jalad rakk, kujutades vaimus ilusaid pilte neljasajamargalisest istumisest mugavas omnibussis. Olles rahata lendlevad ikka kenad pildid vaimusilma ees. Kehv inimene on alati luulerikkam ja kirjanduslisem. Aga ometi ihaldavad kõik raha. Elu on nagu oivaline vale.

Juba kohal. Kollane päikseketas loojanes täna selgelt, saates puie ladvult veel viimaseid nõrku kiiri jahedasse õhku. Niiskus levis kiiresti üle väljade ja heinamaadelt tõsis juba uduvine,

poolkasukaid võiks inventaarina depoose anda ning sealt tarviduse järgi võtaks varustamisel olevad vedurijuhtide abid neid selga. Praeguses olukorras on veduriteenijate hulgas haigestumised liig sagedad — mõned on juba kopsuhaigete sanatooriumis.

4) Lubada Sonda k./r. teeharu veduriteeni-jaile lugemise ruumiks mõnda vaguni keret.

Keskühing loodab, et siintoodud Sonda-Mustvee teeharu veduriteenijate soovidele vastutulemine ülepääsmatuid raskusi raudteele ei tekita ja need rahuldamist leiavad.

Teie korraldustest palume meile lahkelt teada.

Lisa: V kiri nr. 2479.“

Sellele järgnes raudteevalitsuse poolt vastus:

„**RAUDTEELASTE KESKÜHINGULE.**

Teie kirja nr. 264 — 20. II. 30. a. peale teatan järgmist:

1) Sonda-Mustvee vedurijuhid soovivad, et rongid alla 20 t. rasked saaks arvesse võetud kütteenete väljaarvestamisel. Järealkalkulatsioon on näidanud, et 20 tonniliste ja veel vähemate rongide mitteamarvustamise tõttu on veduriteenijad saanud vähem:

a) oktoobrikuul 1929. a. — 68 senti.

b) novembrikuul 1929. a. — 18 senti.

c) detsembrikuul 1929. a. — 33 senti.

Need summad tuleksid jagamisele 9—10 mehe vahel, igaüks saaks mõned sendid. Väljaarvestamine aga läheb kallimaks. Sonda vedurimeeskonnad ei ole küttepreemia saamises halvematel tingimustel kui teistes jaoskondades. Nii oli Sondas oktoobrikuul kokkuhoid 100 ved. klm. peale 0,83 tonni ja novembrikuul 0,70 t., Mõisakülas aga 0,69 ja 0,70 tonni.

Tädi tuli parajasti lauda juurest. Kätt päikese varjuks silmi ette pannes uuris külalist. — Näe, Enn! kust sina said siia nii vara kevadel, tere õhtust! — Nad surusid üksteisel kätt. Varsti pimenes, saabus õhtu. Söögilaua ääres räägiti omavahel üht-teist. Kaebati viletsate olude üle. Laenuid tasuda, ilmad viletsad ja vihmased, ei saavat põllule minna. Ennustati nälga ja viletsust. Mida kauemaks Enn tädi juure jäi, seda tugevamini löödi hädakella. Oli selge mispärast. Ja nelja päeva möödumisel Enn reisis jälle. Ta pidi külastama oma haiglast isa, kelle elu sarnles rändavale mustlasele. Kas võis Enn leida eest sealt puhkuse? Ei. See oli vaid vere sund, sisemine hüüe, mis viis ta sinna. Ja teisiti Enn ei võinudki. Ta läks jaama ja sõitis rongil väikesse linna, mille läheduses elas ta isa.

Jällenägemise rõõm oli suur ja liigutav. Aga vastik ja õudne oli miljöö. Kõikjal valitses kitsus, puudus ja närusus. Kehvus ja viletsus vahtisid igast toanurgast ning seinaprao vahelt julmilt silma. Enn pidi vaid asja parandama, valgust

2) Sonda põlevkivi kuuri ehitus oli ettenähtud 1930/1931 a. eelarves erakorraliste kulude osas, kuid sai

eelarvest maha kustutatud.

3) Vedurite varustamisel kütteenaine ei tööta üksi Sonda depoo vedurijuhtide abid tendril kütteenaine vastuvõtmisel, vaid kõikide k./r. depoo vedurijuhtide abid ja l./r. teel vedurikütjad, ja neist keegi pole saanud kopsuhaigust. Arvan, et sarnase haiguse põhjust tuleb otsida mujalt, kui kasukate puudusest, pealegi pole käesoleval talvel olnud suuri külmasid.

4) Kõlbuliku vaguni keret pole praegust anda Sonda depoo veduriteenijate lugemisruumiks, kuid võimaluse puhul saab see neile antud.“

3. Raudteevalitsusele saadeti järgmine kiri elektromehaaniku Kullisoni karistamise selgituseks:

„**HARRA DIREKTORILE.**

15. jaanuaril 1929. a. sai Narva elektromehaanik Kullison Tallinnast V-lt korralduse selgitada Narva pumbamaja mootorite seisukorda vee tõusu tõttu Narva jões.

Ilmudes pumbamajja leidis Kullison, et seal oli juba kohalik depoo ülem, kes oli korralduse teinud mootori lahtivõtmiseks. Järeivaatusel kindlaks tehes, et kaitsekorgid olid väljavõetud läks Kullison jaama peale ja saatis teise elektromehaaniku Teddersi transformatorisse voolu välja lülida. Ise läks V-d seisukorra kohta informeerima. Andes informatsiooni V-le läks Kullison pumbamajja tagasi, võttis juhed mootori küljest lahti ja ühes Teddersiga teostas kogu sisseseadet mahavõtmist. Töölisi koha peal järele küsides selgus aga, et keegi ei käinud Kullisoni kutsumas.

tooma väiksesse ütti, olema see heategija ja kõigi Messias. Nii oli mõeldav ja inimlik. Aga, see vägev „Aga“ katkestas sellesel edesi mõtlemast. Enn oli vastik olukorrast. Sisemine võitlus käristas südant. Ühel pool siin ta lihalik isa, kes meeeldi näeks poja kauemat peatust tema juures ja kes valmis andma viimasegi pisiku oma Ennule. Teisel pool aga kõik eemaletõukav, valus ja süng. Ta ei suutnud enam võidelda, vaid läks. Läks rahuta ja raske südamega, jättes sinna oma isa...

Pea saabus Enn tagasi linna, kus üksildus teda segamatult vastu võttis. Siin veetis ta ülejäänud puhkepäevad mittemillegagi. Ei osanud nagu enam mõelda, unistadagi. Päevad kadusid nagu vinges uimas.

Juba oli esimene juuni. Taas sammus hommiku vara Enn Peet postimaja poole, et olla kohusetruu ja anduda edesi sellele hallile tegevusele, mis võimaldab elu nii, nagu see oli tal.

Puhkus oli möödas. — —Z.

Mõni päev hiljem nõuti Kullison'ilt seletust elektrimootori mahavõtmise kohta pumbamajas. Kullison andis seletuse ja sellele järgnes, kui väik selgest taevast, vali noomitus Kullisonile.

Sellest Teile teatades, härra Direktor, palume tungivalt korraldust, et Kullison'ile määratud karistus ära muudetakse ja ühtlasi selgust tuuakse elctromehaanikute alluvuse küsimusse. Juhtkirjas telegraafi ametnikkudele on öeldud: „Telegraafi tehnikud ja mehaanikud töötavad kontrollmeaaniku otsekohese juhatause all ja alluvad viimaasele kõigis asjus omas jaoskonnas.“

Nii juhtkirjas. Tegelikult aga annavad korraldusi koha pealt Vj. Vd. ja Vk. Ei ole siis ka ime, et arusaamatused võivad tekkida ja selle tagajärjel mehaanikutele asjata karistusi määratakse.

Teie poolt tehtud korraldustest palume meid lahkesti informeerida.“

Sellele järgnes raudteevalitsuselt vastus:

„RAUDTEELASTE KESKÜHINGULE.

Keskühingu kirja nr. 236 peale VI. Kullison'i asja teatan järgmist:

VI. Kullison sai mõeldud aastal karistatud valju noomitusega sellepärast, et tema lubamata loidust ja sõnakuulmatust avaldas raudtee varade päästmisel suure veepuuduse puhul m/a. jaanuarikuul. Temale oli VD Narva poolt käsk antud viibimata elektro-mootori juhed lahti võtta ja elektri säädiste päästmist korraldada, sest vesi oli juba pumbamajasse tunginud. Selle asemel et kohe käsku täita, läks Kullison rahulikult jaama asja seisukorda Ve informeerima ja veel teist elektrimontööri abiks võtma, kes 1½ klm. eemal liinil töötas. Kui nad uuesti tagasi tulid, oli vesi juba nii kõrgele tõusnud, et juhede ühenduskohale ligi ei pääsenud ja juhed tulid läbi lõigata.

VI Kullison oleks pidanud kohe VD käsku täitma ja tööle asuma mootori ja selle osade päästmiseks, sest töölisi oli abiks koha peal küllalt ning kaitsekorgid olid välja võetud, seega vool välja lülitatud nii et töötamine hädaohuta oli.

Nagu näha, ei pidanud VI Kullison depoo ülemat oma ülemuseks, kelle käsku peab täitma ja läks korraldusi ootama Ve käest Tallinnast. Tema oleks pidanud teadma, et alates 1925. a. alluvad VK ja VI veoiaoskonna juhatajale ja tema äraolekul depoo ülemale, kui kõige vanemale kohapealsele Veametile esindajale. Seega on alluvuse küsimus selge.“

4. Raudteevalitsusele oli saadetud järgmine kiri:

„RAUDTEEVALITSUSE DIREKTORILE.

VII üleriiklik raudteelaste kongress otsustas: „Toetudes vabariigis maksvale demokraatlikule korrale nõuab kongress, et raudteevalitsus võimaldaks Keskühingule osa võtta kõikide nende küsimuste arutamisest, mis käivad teenijate õigusliku ja majandusliku korra kohta. Seda õi-

gust tuleb laiendada ka nende juhtumiste peale, kus juurdlust toimetab üksik ametnik.“

Seda Teile esitades palume võimaldada Keskühingu esindajail osa võtta kõigis neis komisjonides, kus ühel või teisel kujul otsustamisele tulevad teenijaskonda üldiselt kui ka üksikuid teenijaid puutuvad küsimused.

Seda õigust aga peaks laiendatama eestkäit neile juhtudele, kus üksikud isikud (revidendid, jaoskonna juhatajad) uurimisi korraldavad, sest neil juhtudel eriti on osavõtt küsimuste mitmekülselt valgustamiseks soovitav.“

Sellele järgnes vastus:

„Vastuseks Teie kirjale 9. IV. 30. a. nr. 82 teatan, et K/ühingul on esindajad juurdluskomisjonides. Üksikjuurdlust toimetatakse vähema tähtsusega juhtumustel või erilistel juhtudel; neist K/ü. esindajate osavõtmine ei ole põhjustatud töö lihtsustamise mõttes: teeks keerulisemaks ja kulukamaks asjaajamise.“

5. Riigivanemale saadeti järgmine kiri:

„HÄRRA RIIGIVANEMALE.

ärakiri hra Teedeministrile, hra raudteeval. Direktorile.

Augustis 1928. a. pöördusid raudteelaste organisatsioonid ärakirjas siia juurde lisatud märgekirjaga Teie eelkäia poole paludes lahendada raudteelaste organisatsioonidelt nende kasutada olnud ruumide äravõtmisest tekkinud olukorda.

Teie eelkäia teatas, et ruumide küsimuses püüab valitsus raudteelaste organisatsioonidele seega vastu tulla, et ehitatakse Kopli tänavale „Raudteelaste kodu“ hoone.

1929. a. alustaski raudteevalitsus hoone ehitamist, kuid nüüd on ehitus mitmeid kuid seismas — krediidi puudusel.

Kuna raudteelaste organisatsioonide töö korralikkude ruumide puudumisel halvatud, palume Teie lahket korraldust hra Teedeministrile ja hra Raudteevalitsuse Direktorile, et peatselt leitaks krediidid selle hoone ehituse jätkamiseks, ning et hoone veel käesoleval aastal valmis ehitataks.

Lisa: ärakiri Keskühingu märgukirja ärakirjast 14. VIII. 28. a. nr. 266.“

6. Raudteevalitsusele saadeti raudteelaste VII kongressi otsus haiguskindlustuse ja sanitaar-tervishoidlikus küsimustes (v. „Side“ nr. 3).

Sellele saabus järgmine vastus:

„Vastuseks Teie kirjale 9. IV. 30. a. nr. 83 teatan, et Raudteevalitsus ei poolda ka seda, et teenijate kanda jääks 20% arstimise kuludest, kuid et kärbitud on ravimiseks määratud krediit, tuleb sellega enam või vähem arvestada.

Arsti vaba valikut ei saa pooldada Raudteevalitsus: läheb palju kulukamaks riigile ja ei ole otstarbekohasem, kui arstiabi saamine oma arstidelt.“

Levitage oma hääle kandjat!

Ametiühingulise liikumise põhimõtted ja printsiibid.

(Järg.)

Kodanlised majandusteadlased käsita-des kapitalismi arenemist tunnistavad, et ühiskond jaguneb kahte klassi. Siiski mainitakse veel ühe vahepealse lüli ole-masolu. Siia arvatakse kaupmehed, jõu-kad talupojad ja vabakutselised isikud, nii kui advokaadid, arstid, insenerid jne. Mõned arvavad siia kuuluvaiks ka riigi- ja omavalitsusasutuste ametnikke.

Omalajal oli väikekodanlus majandus-liselt teataval määral sõltumatu. Küsimu-sele — kas ta seda ka praegu on — tuleb kahtlemata eitavalt vastata. Kapitalistlik kontsentratsioon on hävitanud väikeko-danluse majanduslise sõltumattuse. Ava-takse hiigla suured universaalkaubamajad, luuakse mitte ainult ölle ja tubakaga, vaid ka toiduainetega kauplemise trustid. Isegi võõrastemajad ja kohvikud koonda-takse trustide kätte.

Suurtööstuses Karl Marxi ennustus läheb täide veel rohkem silmnähtavalt. Siin haaravad trustid kõik oma kätte, halastamata võitluses hävitavad väike-tööstuse ja dikteerivad kogu maailmale kaupade hinnad.

Paralleelselt kapitalismi kontsentrat-sioonile proletariaat püüab kontsentree-rida oma jõude ühistegevuses. Arvata-vasti ei ole enam väga kaugel moment, kus tekivad ägedad kokkupõrked proleta-riaadi ühistegeliste püüete ja kapitalismi kontsentreerimispuüete vahel.

Finantskapital on just see kapitalismi vorm, mis praegu kõige hoogsamini koon-dub. Iseseisvad pangad kaovad. Suured finantskoondised avaldavad oma dominee-rivat mõju mitte ainult börsil, vaid ka tööstuses, kaubanduses ja põllumajan-duses.

Mitte vähemal määral kapitalism pü-hitseb oma võidukäiku ajakirjanduse oma kätte haaramise alal. Kõik mõjurik-kamad ajalehed koondatakse suurte ette-võtete kätte, millede taga seisavad raha-meeste grupid või tooniandvad poliitili-sed parteid. Ka proletariaat püüab arenda-da oma ajakirjandust. Kuid edukas võitlus kodanlise ajakirjandusega on seotud määratu suurte raskustega ja aine-liste kuludega.

Kapitalismi jõu kasvamine, kõikide ta võitlusvahendite koondamine on esile kut-sunud uued meetodid organiseerimises.

Ettevõtjate organisatsioonid tekivad töö-susharude järgi ja ühinevad siis võimsaks keskorganisatsiooniks.

Ikka sagedamaks muutuvad kokkupõr-ked tööliste ametiühingute ja ettevõtjate organisatsioonide vahel.

Määratu suure tõuke andsid ilmasõja tagajärjed kapitalismi mõju kasvamisele. Sõjast osavõtnud Euroopa riigid jäid kõik vaeseks ja selle tõttu sattusid Ameerika ja Euroopa rahameeste ringkondade võimu alla. Viimased said väga hästi aru, et neile avanes võimalus kasutada riigivõimu oma huvides. Siit peale kapitalismi huvide kaitse siirdus poliitilisele pinnale ja kapitalistide poolt võeti kõik abinõud selleks tarvitusele, et omale kindlustada domineeriv mõju riigi poliitilises elus. Peagi omandas see püüe rahvusvahelise ilme. Kodanlised patrioodid töid oma isa-maalsuse ohvriks mammona huvidele: kapitalismi võidukäigu kindlustamiseks ühineti teiste riikide kapitalistide ring-kondadega. Isegi endised vaenlased tõm-mati kaasa.

Sai käegakatsutavaks, et ka proleta-riaat peab ennast kõvemini organiseerima rahvusvaheliselt. Oli selge, et kapitalismi ees taganeb patriotism ja et rahvusvahe-lisele kapitalismi võimule on tarvis vastu panna proletariaadi rahvusvaheliste orga-nisatsioonide võim.

Kui meie nüüd võtame lähema vaat-luse alla nende olukorra, keda kodanlised majandusteadlased arvavad vahepealsesse liiki kuuluvaiks, s. o. vabakutselised ja ametnikud, siis näeme, et ka nemad pro-letariseeruvad. Kapitalism pääsedes võimule riigi majanduslikes, poliitilises ja sotsiaalses eluavalduis kasutab kõiki ühiskonna kihte oma huvides kui eksplua-teerija. Kõik kihid on muutunud eksplua-teeritavaiks.

On arusaadav, et riikide kodanlised valitsused on sunnitud tegutsema kapita-listide huvides. Nemad ekspluateerivad samuti kui ettevõtjadki omi ametnikke, teenijaid ja töölisi, püüdes kitsendada nende vabadust, karpida ennemalt kätte-võidetud soodustusi ja makstes samasugu-seid madalaid palku kui maksetakse töös-tusettevõtetes.

Nii teostub kapitalismi üldine peale-tung. Võidu saamiseks tarvitatakse kõiki

abinõusid. Siit aga tekib paratamatult võitlus ekspluateeritavate ja ekspluateerijate vahel, tekib klassivõitlus. Selle kohta tähendab Gabriel Deville sissejuhatuses Karl Marxi „Kapitalile“ järgmist:

„See on klasside sõda, mis on paratamatult esile kutsutud majanduslikkude vahelkordadega, mis läbib kogu ajaloolise arengu ja millega on seletatavad tsivilisatsiooni mitmesugused ajajärgud.“

Võib konstateerida, et see sõda muutub alatasa ägedamaks. See väljendub diktatuuris poliitilisel alal, suurtes võitlustes majanduslikel alal ja üldises reaktsioonis kõikidel aladel.

Peab olema kas täiesti rumal, südame-tunnistusega või niivõrd pimestatud oma kitsaist kildkonna huvidest, et mitte tähele panna klassivõitluse arenemist ja teravnemist.

Mõned arvavad, et pariteetliste komisjonide loomine ja kollektiivlepingute sõlmimine tähendab majanduslikku rahu. See arvamine on ekslik. Ei pariteetlised komisjonid ega ka kollektiivlepingud suuda hävitada klasside huvide vastolusid. Need on vaid vaherahu abinõud, mida tarvitatakse ajutise kokkuleppe saavutamiseks.

Töölised on organiseerunud poliitiliselt ja ametiühinguliselt. Nad on loonud kooperatiivid, teinud suurt kasvatus- ja selgitustööd ja kutsunud ellu oma ajakirjanduse. Kõige selle tagajärjel on valitsused sunnitud olnud andma üldiseid reforme ja arendama sotsiaalseadusandlust. Kuid töölised ei pea unustama, et ühtlasi nende organisatsioonide jõu kasvamisega kasvab ka vastaspoole jõud. Et tulevikus kokkupõrked muutuvad ikka ägedamaks ja kaotused võitluses muutuvad saatuslikkumaiks.

Kuidas peavad siis töölised talitama, et neil võiks olla kõige rohkem lootusi edule klassivõitluses?

Niihästi ametiühingute kui ka kutseorganisatsioonide tegevusprogrammis on üks üldine punkt ja see on — oma liigete olukorra parandamine. See punkt välja arvatud, lähevad ühingute programmid väga lahkumisele oma eesmärkides ja tegevuse taktikas. Ühed taotleavad väga kitsastes piirides oma korporatsiooni huvide kaitsmist, teised seavad endale kaugemale ulatavad ülesanded ja siirduvad isegi poliitilisele alale. Samuti taktika suhtes. Ühed arvavad sellest küllalt olevat, kui koputada ettevõtjate südametun-

nistusele ja appellerida nende inimlikkudele tunnetele, teised aga ei usu sellesse ja taotlevad oma eesmarke teistsuguste abinõudega, isegi mitte tagasi pörgates streigi ees. Jättes kõrvale kommunistlikud ühingud, võime kõik teised ametiühingud ja kutseorganisatsioonid jagada kahte gruppi: ühed, kes tunnistavad tarvilikuks poliitilised aktsioonid ja teised, kes nimevad endid neutraalseteks.

Kõigil neil, kes tunnistavad klassivõitluse paratamatust, on üks üldine eesmärk: töölikklassi vabastamine aineliselt ja vaimliselt kapitalismi ikkest ja tootmise abinõude riigistamine. Need ametiühingud loovad tiheda sideme tööliste esitusega parlamendis ja püüavad mõjutada seadusandlust töölikklassile soovitavas suunas. Erilist tähelepanu pööratakse ametiühingulise liikumise vabadusele, sotsiaalseadusandlusele, tööaja ja töötasu alamäärade reguleerimise seadustele.

Eelpool tähendasime, et kapitalistid oma majandusliku ülivõimu alalhoidmiseks kasutavad peale muu ka poliitilist võimu. On selge, et ka proletariaat peab poliitilist võimu kasutama enese kaitseks ja vastupealetungiks kapitalismile. Sellepärast töötavadki ametiühingud käsikäes tööliste esitusega parlamendis.

Loomulikult ei jäänud siin kapitalistid rahulikkudeks pealtvaatajateks. Ära kokkudes ametiühingute mõju kasvu ees võtsid kapitalistid tarvitusele juba ammu proovitud abinõu: „Lahuta ja valitse“. Nad kutsusid vaimulikkude kaasabil ellu nõnda nimetatud kristlikud ametiühingud, mis tööliste masside seas kollaste nime all tuntud. Neile anti võimalus tegutseda niihästi majanduslikel kui poliitilisel alal, kuid ainult katoliku kiriku preestrite ja katoliikliste kodanliste poliitiliste parteide eestvedamisel ja juhatusel.

Peale selle tehti neile ühinguile otsekoheseks ülesandeks võidelda vabade sotsialistlike põhimõtteid tunnistavate ametiühingute vastu. Selleks andis ka paavst Leon XIII oma õnnistuse.

Nõndanimetatud neutraalsete ametiühingute eestvedajad püüavad tõendada, et on võimalik koondada kõiki töölisi ainult ühinguis, kus poliitiliste küsimustega sugugi tegemist ei tehta. Selle läbi arvatakse võivat töölisi ka ära hoida sotsialistliku liikumise mõju alla sattumast. Nii põhimõttelikult. Tegelikult aga ei tee ühetki teised ühingud niipalju tegemist poliitikaga kui neutraalsed ühingud. Nad

politiseerivad kõige jämedamal kombel ja satuvad selle tõttu alati väga traagikoomilisse seisukorda. Harilikult enne valimisi nad peavad kauplust kodanliste parteidega häälte pärast. Saades suuri lubadusi müüvad oma hääled parteidele, kes kunagi pole olnud palgateenijate huvide kaitsjad. Olles hiljem kõige häbematumal kombel sisse veetud kodanliste parteide poolt, käivad nad tasahiljueksi abi otsimas töölisparteide esindajailt. Ja kui ka seal ei õnnestu, siis teevad nad vaga näo ette ja kordavad igalpool tüütuseni,

et nad olevat neutraalsed. Nad teevad maha kõik poliitilised parteid ja vannuvad parlamendigi maa põhja. Nii kestab kuni uute valimisteni. Siis algab jälle kauplemine poliitiliste parteidega ja kordub endine lugu algusest kuni lõpuni. Nii sugused on need nõndanimetatud neutraalse ühingute ideoloogid. Ja nende töö tulemus on palgateenijate huvide maha sahkerdamine kapitalistidele, parlamentliku korra diskrediteerimine ja diktatuurile tee tasandamine.

(Järgneb.)

Riigiteenijate palgavõitlus Prantsusmaal.

(Järg.)

Prantsuse riigiteenijate võitlusesse palgaolude uue õiglasema korralduse eest ilmub uus moment, vaielus riigiteenijate koalitsiooniõiguse üle.

On raske eemalt otsustada, kas oli see moment, mis muuseas korduvalt juba oli olnud põhjuseks lahkhelidele valitsuse ja ametnikkude vahel, teataval määral iseseisvalt tüliküsimuseks välja arenenud, või oli selle ülestõstmine just antud silmapilgul malekäiguks, mis palgaküsimuses kangekaelselt oma seisukohal asuvat valitsust järeleandlikumaks pidi tegema. Näib, nagu oleksid ametnikkude juhud tahtnud panna valitsuse valiku ette: et ta kahest pahest valiks väiksema — palgaküsimuse korraldamise ametnikkude nõudmistele kohaselt. Sest lärm, mis ajakirjanduses tõusis „droit syndical'i“ ümber, oli vähemalt kolm korda suurem palgaküsimuse ümber löödud lärmist. Prantsuse valitsusele oli aga just selle teemi käsitlemine väga tülikas. Fédération Nationale aastakoosolekul septembris 1928. a. võeti mõlemas küsimuses teravad otsused vastu. Palgaküsimuses nõuti, et minimaalpalgana makstaks 1.800 franki elukalliduse indeksiga korrutatult, kuna maksimaalpalk 125.000 fr. piirduma peaks.

Koalitsiooniõiguse küsimuses nõuti, et see õigus ka ametnikkude peale laiendataks, sest 21. märtsi 1884. a. seadus jätab ametnikkude organisatsioonid ilma selle õigusest.

Valitsus jäi palgaküsimuses esialgu kindlaks. Kui tõsiseks aga seisukord Poincaré valitsusele muutunud oli, tõendab asjaolu, et 1928. a. novembris kabi-

neti kriis suure vaevaga ära hoida suudeti. Radikaalid olid loobunud toetamast Poincaré't ametnikkude koalitsiooniõiguse küsimuses.

Riigiteenijate kutseorganisatsioonide agitatsioon palgaküsimuses läks aga vahepeal omasoodu edasi. Kuid jällegi nõrgendasid lahkkelid postiteenijate liidu ja Fédération Nationale vahel suuresti liikumise tõukejõudu.

Ometigi tulid hää majanduslik olukord ja parlamendi rebellioon Poincaré vastu ametnikele niivõrt abiks, et saadikutekoda 12. dets. 1928. a. vastu võttis otsuse riigiteenijate ja sõja- ning mereväe palgad ennesõjaaegsele tasapinnale tõsta.

Otsusest selle täitmiseni oli aga pikk tee. Üldiselt oldi arvamusel, et täielik palgade reguléerimine ühe korraga võimatu on ja parlamendi rahanduskomisjon tegi ettepaneku see läbi viia kolme aastaga kolme ühesuuruse osa kaupa.

Selle parlamendi rahanduskomisjoni otsuse järele säadis Fédération Nationale 1929. a. jaanuaris üles kava, kuidas see reguleerimine sündima peaks, nimelt minimaalpalga — 10.000 fr. ja maksimaalpalga — 125.000 fr. vahelistes piirides, kusjuures esimese tõstmise puhul minimaalpalk oleks 9.000 ja maksimaalpalk 100.000 franki.

Kardinaalküsimusena kerkis vahepeal üles küsimus, kas uute palgade alusena tulevad võtta 1914. a. palgad või tuleksid arvesse võtta ka vahepeal ette võetud üleviimised ühest palgagrupidist teise.

Palkade tõstmiseks tarviliku rahasumma arvestas parlamendi rahanduskomisjon aastast 1,5 miljardi (= 300 miljonit kuld-

franki) peale. Rahaministri ringkirjaga 27. aprillist 1929. a. teatati palgakõrgenduse esimese kolmandiku maksmapanekust. Täieliku palgakõrgenduse aluseks võeti korrutajana arvesse 5 ja esimese tõstmisega pandi maksuma palgad piirides 8.000 ja 100.000 fr. vahelistes piirides.

Selle ühekülgse palkade tõusu kindlaksmääramise vastu tõstis riigiteenijaskond kibedat protesti. Juunis 1929. a. tulid ette streigikatsed Pariisi kirjakandjate poolt ja rahvakooliõpetajad provintsist keeldusid osa võtmast koolide lõpueksamitest. Et ametnikkude rahuldatus põhjendatud oli, tõendab muuseas, et ka teised kutseorganisatsioonid (näit. L'Union Fédérale des Employés) ei tunnustanud korrutajana viit ja nõudsid, et selleks võetaks 6,65.

Valitsus püüdis pehmendada ametnikkude meelepaha sellega, et ta eriseadusega kõrgendas lasteabirahasid, annuleerides sealjuures aga 3. augusti 1926. a. seaduse, millega abieluliste riigiteenijate kohta maksuma pandi 12%-line palgakõrgendus. Peaküsimuses jäi aga valitsus kindlaks, s. o. korrutajana jäeti maksuma 5 ja 1. jaanuariks 1930. a. nõudis ja ka sai valitsus palkade kõrgendamiseks krediiti samades piirides, kui esimese kolmandikugi jaoks.

Oktoobris 1929. a. tõstsid riigiteenijad uuesti üles minimaalpalga liigväikuse küsimuse. Nad näitasid, et nominaalselt peaksid 8.500 fr. vastama 1.700 fr. enne

sõda, kuid elukalliduse indeksi järgi arvutades võrduvad nad ainult 1.433 frangile; ja sellega on võimata ära elada.

Rahaminister Cheron seletas selle peale, et ametnikkude nõudmiste rahuldamine ja minimaalpalga tõstmine korraga 8.500 frangilt 9.000 fr. peale, tähendaks riigikulude suurenemist 300 miljoni frangi võrra aastas. Selle eest ei võivat tema vastutust endale võtta. Ametnikkude poolt korraldatud suured protestikoosolekud jäid tagajärjeta.

Küsimuse selles seisukorras esitasid autonomistid (Moskva pooldajad) uue kava, nõudes minimaalpalgaks 10.800 franki. Raha selleks tuleks leida sel teel, et keskmistele ja kõrgematele palgagruppidele tuleks vähem juure anda, kui valitsuse poolt ette nähtud. Alamais palgagruppides tuleks korrutajana võtta 6, teiste jaoks oleks see gruppide viisi 5,8 ja 4 vahel.

Kui tõsine võitlus palgaküsimuse ümber on, tõendab asjaolu, et valitsus parlamendis sai ainult 28-häälelise enamuse palgakõrgenduse teise kolmandiku jaoks, millega minimaalpalgaks määratakse 8.500 fr., krediiti nõudes. Võitlus kestab edasi ja millega ta lõpeb on raske ette näha.

Kindel on ainult niipalju, et ajal, kus meil mitmel viisil riigiteenijate palkade vähendamise poole tüüritakse, prantsuse ametnikud kätte on jõudnud võidelda oma palkade kõrgendamise peaaegu ennesõjaaegsele tasapinnale. D.

Mõningaid andmeid Inglise raudteelaste koosseisu ja palkade kohta.

1925. aastast peale on Briti raudteeseltside poolt eksplaateeritavatel raudteedel teenijate arv järjest kahanenud. Aastal 1925 oli üldine teenijate arv märtsikuus — 702.062; 1926. a. — 689.264; 1927. a. aprillis — 683.077; 1928. a. — 677.148 ja 1929. a. — 642.137.

Seega on teenijate arv viimase viie aasta jooksul kahanenud 59.925 isiku võrra, ehk 8,5%. Kahanemine on tingitud liikumise vähenemisest majanduskriisi ja autoühenduste kasvu tõttu.

Olid teenistuses:

	10. märtsil 1928.	
	Täisealisi	Alaealisi
Mehi	614.671	38.617
Naisi	22.184	1.676
Kokku	636.855	40.293

	9. märtsil 1929.	
	Täisealisi	Alaealisi
Mehi	583.419	35.565
Naisi	21.833	1.320
Kokku	605.252	36.885

Siin on arvesse võetud ainult need teenijad, kes otsekohe raudteeseltside poolt palgatud olid, mitte aga need keda ettevõtjate poolt palgati ajutiselt raudteeseltside poolt tellitud tööde läbiviimiseks.

Märtsis aastal 1929 töötanud meestõelised jagunevad järgmistesse gruppidesse:

	Täisealis	Alaealisi
Juhid ja šofferid	18.195	4.389
Veduripuhastajad	6.219	632
Veduri- ja mootorijuhid	37.129	—

	Täisealisi	Alaealisi
Kütjad ja abimootorijuhid	34.734	2
Konduktorid	23.142	4
Abitöölised	24.556	1.004
Veduri-depoo personaal	10.202	204
Pealisehituse töölised	59.318	145
Pakikandjad	37.017	5.045
Tehaste töölised	92.253	12.243
Rongiseadjad	17.452	—
Signalistid	27.167	—
Järelevaatajad	14.492	—
Ametnikud ja kontori- jõud	70.784	1.365
Muud teenijad (kõrval- liinid juurde arva- mata)	79.616	8.189
Kõrval-liinide personaal:		
1) sadamatöölised	14.285	281
2) muud teenijad	16.858	2.062
	583.419	35.565

Raudteelaste üldarvust langesid Londoni, Kesk-Inglise ja Šoti raudteele 245.412 tööjõudu; London- ja Põhja-Ida raudteele 170.758; suure Lääne raudteele 106.429; Lõuna raudteele 70.567. Kõik need seltsid kokku annavad tööd 613.166 inimesele.

*

642.000 raudteelastest olid 1928. aasta lõpul 412.037 uue raudteelaste organisatsiooni liikmed (413.319 eelmisel aastal). Kuid peab tähendama, et palju tehaste-töölisi oma kutseühinguis liikmeks on, nõnda et arvatavasti rohkem kui pool miljonit raudteelasist on organiseeritud. Makstud töötasu üldsumma oli

aastal 1928 — 117.777 £. Töötasu ehk palga keskmine norm (ainult täisealistele) oli 1929. aasta märtsis järgmine:

a) Liikumise allalt:	Tasu norm		Tegelikult välja makstud	
	Ühe nädala eest			
	Sh. d.	Ekr.	Sh. d.	Ekr.
Veduri ja mootorijuhid	87 09	78,97	104 10	94,35
Kütjad ja abimootori juhid	67 05	60,67	80 04	72,30
Veduripuhastajad	46 00	41,85	51 02	46,05
Vagunipuhastajad	46 02	41,55	53 —	47,70
Konduktorid	64 10	58,35	76 04	68,02
Eestöötegijad	53 01	47,75	58 —	52,20
Remonditöölised	47 05	43,67	52 07	47,32
Signalistid	59 01	53,17	68 02	61,35
I järgu rongiseadjad	65 —	58,50	72 03	65,02
III järgu rongiseadjad	55 —	49,50	62 06	56,25
I järgu piletikogujad	58 01	52,27	64 06	68,05
II järgu piletikogujad	54 —	48,60	58 06	52,65
Pakikandjad (bagaash)	50 —	45,—	53 11	47,25
Pakikandjad (kaubajaamades)	47 09	42,97	51 02	46,05
b) Tehastes:				
Lukusepad, treialid jne.	63 05	57,07	80 10	72,75
Vagunimeistrid	59 11	53,92	78 10	70,95
Masinistid	55 06	49,95	73 06	66,15
Sepad	64 5	57,97	80 06	72,45
Lihttöölised	46 —	41,40	56 07	50,92

Ametnikkude nädalapalga normiks määrati ⁶/₃₁₃ aastapalga summast.

Aastast 1927 on veduri- ja vagunipuhastajate, remonditöölise, pakikandjate ja osalt ka tehaste-töölise palgad ehk töötasud väikese summakese võrra vähenenud. See ei käi mitte üldise, 13. augustil 1928. aastal läbiviidud 2½% palgaalandamise kohta, kuid tegelikkude palgade ja töötasude väljamaksmise juures sai see tasakaalustatud.

Mitmesugust.

Teise Tallinna Ühispannga peakoosolek.

Teise Tallinna ühispannga peakoosolek peeti 27. märtsil Tallinnas, E. T. K. ruumes. Osa võtsid 66 liiget.

Avab nõukogu esimees hr. A. Melenčuk, mille järele koosoleku juhatajaks valitakse hr. J. Prüggi.

Päevakorras 1929. a. aruande kinnitamine ja puhtakasu jaotamine, 1930. a. eelarve kinnitamine, valimised ja juhatuse ning nõukogu ettepanekud.

Juhatuse esimees hr. A. Maurer kannab ette 1929. a. aruande. Annab ülevaate möödunud aasta tegevusest, tähendades

et panga tegevus on l. a. täiesti rahuldavalt lõppenud. Aasta jooksul on juure tulnud 141 liiget, nii et praegu on liikmete arv 732; hoiusummad on tublisti suurenenud, mille tõttu ka liikmete laenusoviid kõik rahuldandamist on leidnud. Aruanne, mille äriseis tasakaalus Kr. 193.197,61 ja näitab ülejääki Kr. 844,85, kinnitatakse ühel häälel. Ülejääk otsustatakse jaotada järgmiselt: osakasuks liikmete osamaksude pealt 8% — Kr. 673,20, tagavarakapitaliks 20% — Kr. 171,65.

1930. a. eelarve, mille järgi kulud tulud tasakaalus 10.655 krooniga, kinnitatakse samuti ühel häälel.

Juhatuses valimise vanaduse järgi

välja langenud liige hr. J. Nigols ja nõukogust väljalangenud liikmed h-rad A. Melenčuk ja A. Ligema valitakse tagasi, samuti ka revisjoni komisjon endises koosseisus.

Otsustatakse juhatuse ja nõukogu ettepanekul liikmete krediidi ülemmäär kindlaks määrata järgmiselt: 1) laenu käemeeste kindlustusel — kuni Kr. 600.— 2) igasuguste väärtuste kindlustusel kuni Kr. 2.000.— ja 3) juriidilisele varandusega kindlustatud isikuile kuni Kr. 10.000.

Koosolek oli täiesti asjalik, ettepanekud hääletati enamasti ühemeelselt.

80 aastat riigiteenistuse seaduseelnõu väljatöötamiseks.

Oleme harjunud juba sellega, et riigiteenijaile antud lubaduste elluviimisega ei rutata. Kestab ikka aastaid ja vaja on palju meeletuletamisi, enne kui lubaduste teostamiseni jõutakse. Aga näib, et mõnel pool asjad siiski veel pikaldasemalt liikuda võivad. Vähemalt Hollandi riigiteenistuse seaduseelnõu väljatöötamise ajalugu tõendab seda.

Hollandi riigi põhiseaduses, mis maksma pandi 1848. aastal, anti riigiteenijaskonnale lubadus, et nende õiguslik seisukord seadusandlikul teel korraldatakse. Aga kuni 1903. aastani ei astunud selleks mingisuguseid samme. 1903. a. pandi seaduseandlikul teel maksma riigiteenijate streigikeeld. Vastutasuna andis valitsus parlamendile lubaduse ametnikkude õigusliku seisukorra kindlustamist läbi viia. Ja tõesti, 1906. aastaks valmiski mingisugune riigiteenistuse seaduseelnõu. Kuid seda ei avaldatud, ega ei esitatud ka parlamendile. 1917. a., s. o. üle 10 aasta hiljem, määrati valitsuse poolt eriline komisjon uue seaduseelnõu väljatöötamiseks. Aga ka seegi eelnõu ei jõudnud parlamendini. Ja alles 21. juulil 1928. a. esitati parlamendile riigiteenistuse seaduse eelnõu. Aga vaatamata oma 80-aastasele valmimise ajajärgule pole seegi eelnõu täielik, vaid sisaldab ainult formaalse riigiteenistusõiguse. Materjalne õigus lubatakse korraldada teise seadusega, mis maksma pandaks üks aasta pärast kõnealleva eelnõu maksma hakkamist. Oktoobris 1929. a. kiitis parlamendi teine koda selle eelnõu mõnede väheste muudatustega heaks. Aga et ta ka

parlamendi esimesest kojast läbi peab käima ja pärast seda veel kuninga poolt kinnitatud saama, siis senist tempot arvesse võttes on raske ütelda, millal seegi osaline riigiteenijate õigusliku seisukorra seaduseandlik korraldus tõsiasiaks saab.

Nõukogude-Vene raudteedel pannakse maksma 7-tunniline tööpäev.

Nõukogude Vene 5-aastasest ülesehituse kavast on raudteede korraldusele õige suur tähtsus antud. Muu seas kavatakse ka tööpäeva lühendada. 1930/1931. majandusaasta jooksul tahetakse 7-tunniline tööpäev ellu viia Moskva-Kasani, Moskva-Valgevenemaa ja Lõuna-Lääne raudteedel. Üleminek praegusest tööpäevast uuele peab niiviisi sündima, et see iga veerandaastaga teatud teenijate grupi kohta teostatud oleks ja aasta lõpuks täielik läbiviimine teostuks. Esimeses järjekorras on ette nähtud remont-töökodad ja tehased. Siis järgnevad rongiteenijad, rongiseadjad, signalistid ja veduriteenijad. Raudteevalitsustes on juba ettevalmistustööd käimas. Kõikide kavade väljatöötamisest võtavad osa raudteelaste organisatsioonide esitajad. 5 aasta jooksul peab kõigil raudteedel 7-tunniline tööpäev niivõrd teostatama, et teda kasutaksid tegelikult vähemalt 75% teenijaid.

Nii kui ülaltoodust näha teostatakse üleminekut uuele tööpäevale äärmise ettevaatusega. Kas aga selle kavatsuse elluviimine üldse õnnestub — näitab tulevik. Nõukogude Vene oludega tuttavad asjatundjad arvavad, et praeguse olukorra juures Nõukogude Vene raudteedel 7-tunnilise tööpäeva läbiviimine osutub võimatuks.

Rongiteenijate kutseühing avas Tapal osakonna.

Osa konduktoreid viidi Tallinnast Tapale sega- ja kaubarongide teenimiseks.

24. märtsil s. a. asutasid nad Tapale Rongiteenijate kutseühingu osakonna. Osakonna juhatusse valiti Laur, Neuman, Leetberg, Koppel ja Aruk.

Juhatusel on kavatsus rongiteenijate jaoks luua spordiring ja näiterühm, mille järele siin väga suur tarvidus on.

Suuremat muret teeb ruumide puudus. Siiski loodetakse ka sellest üle saada.